

Предговор

"Закуска за шампиони" е патентовано название на закуска от житни, царевични, овесени и други ядки, производство на акционерното дружество "Дженеръл Милс". Използването му като заглавие на тази книга няма за цел да покаже някаква връзка с "Дженеръл Милс" или да рекламира предприятието, нито пък да омаловажи чудесните му продукти.

Фийби Хърти, на която е посветена книгата, не е вече между живите, както се казва. Бе вдовица, когато се запознах с нея в Индианаполис към края на Голямата депресия. Аз бях почти шестнайсетгодишен, а тя около четирийсетте.

Фийби беше богата, но през целия си съзнателен живот бе работила всеки божи ден от седмицата и продължаваше в същия дух. Трезво и остроумно списваше рубриката "Съвети към нещастно влюбените" в индианаполския "Таймс" – добър, но вече несъществуващ вестник.

Несъществуващ.

Освен това пишеше реклами за "Уилям Х. Блок Ко", универсален магазин, който все още процъфтява в сградата, проектирана от баща ми. Тя измисли следната реклама за една есенна разпродажба на сламени шапки: "С шапки на такива цени можете да нахраните коня си и да наторите после розите си".

Фийби Хърти ме взе да ѝ съчинявам реклами за юношеско облекло. Трябваше да нося дрехите, които възхвалявах. Това спадаше към задълженията ми. Сприятелих се с двамата ѝ сина, моя възраст. По цял ден висях у дома им.

Тя приказваше доста свободно с мен и синовете си, както и с приятелките ни, когато ги водехме при нея. Много беше забавна. Действаше ни отпускащо. Учеше ни не само да разговаряме откровено за секс, но и да се изказваме непочтително за американската история и прочутите герои, за разпределението на богатата, за училище, за всичко.

Сега си печеля хляба, като се държа непочтително. Не ми се удава много. Все се мъча да докарам изисканата неучтивост на Фийби Хърти. Струва ми се, че на нея ѝ беше по-лесно да бъде изискана, отколкото на мен, поради общото настроение през Голямата депресия. Тогава Фийби Хърти вярваше, както много други американци, че нацията ще бъде щастлива, справедлива и разумна, когато дойде благоденствието.

Вече не чувам тази дума: "благоденствие". А едно време беше синоним на "Рая". И Фийби Хърти можеше да се надява, че неучтивостта, към която ни подтикваше, ще помогне за създаването на Американски рай.

Днес нейната непочтителност излезе на мода. Но никой не вярва вече в новия американски рай. Фийби Хърти много ми липсва.

Колкото до изразеното в тази книга от мен подозрение, че човешките същества са работи, машини: трябва да отбележа, че когато бях малък, в центъра на Индианаполис и из панаирджийските тълпи често можеше да се видят хора, главно мъже, страдащи от локомоторна атаксия – наблюдава се в последните фази на сифилиса.

Тези нещастници бяха настървено опустошавани от месоядни тирбушончета – спирохети, видими само под микроскоп. Прешлените на жертвите се слепваха, след като тирбушончетата прегризваха тъканта между тях. Сифилитиците изглеждаха страшно горди – изправени, с устремени напред погледи.

Веднъж видях един на ъгъла, където се пресичат "Меридиън" и "Вашингтон", точно под огромния, проектиран от баща ми часовник. В квартала наричаха тази пресечка "Кръстопътя на Америка".

Застанал на кръстопътя, сифилитикът усилено мислеше как да накара краката си да слязат от тротоара и да го пренесат през улица "Вашингтон". Той леко потръпваше, сякаш в него превърташе на празен ход някакво моторче. Затрудняваше го следното: мозъкът му, откъдето се изпращаха указанията към краката, бе целият прояден от тирбушоните. Проводниците, които трябваше да пренесат указанията, вече нямаха изолационна обвивка или направо зееха изгризани. Прекъсвачите по мрежата бяха завинаги блокирали – едни включени, други изключени.

Този човек изглеждаше много, много стар, макар че едва ли е бил на повече от трийсет години. Мислеше ужасно напрегнато. И внезапно пририта два пъти като балеринка. Та на мен – тогава момче – той наистина ми се видя като машина.

Освен това човешките същества ми приличат на огромни гумени епруветки, в които бълбукат химически реакции. Когато бях малък, срещях много хора, болни от гуша. Също като Дуейн Хувър, търговеца на понтиаци, който е героят на нашата книга. Щитовидната жлеза на тези нещастни земни жители беше така издута, сякаш от гърлата им растяха тикви. А после излезе, че за да си живеят нормално, трябвало просто да поглъщат по една стохилядна част от грам й од на ден.

Собствената ми майка си съсипа нервите с химикали, от които уж щяла да заспива полесно. Аз пък щом се почувствам потиснат, глътвам едно хапче и веднага се ободрявам. И тъй нататък.

Затова, когато изграждам образ в някой роман, страшно се изкушавам да подметна, че той е такъв, а не онакъв, заради лошите проводници или защото в съответния ден излял или забравил да изяде микроскопично количество химикали.

Какво мисля аз самият за тази книга? Противна ми е, както и всичките ми останали произведения. Веднъж приятелят ми Нокс Бъргър каза за един тромав роман, че "се четете тъй, сякаш го е скалпил Филбойд Стъдж". Ето в кого се превръщам може би, щом седна да пиша онова, за което изглежда са ме програмирали.

Тази книга е подаръкът, които си правя за моя петдесети рожден ден. Имам чувството, че прехвърлям върха на покрив, след като съм се изкатерил по едната му страна.

Програмиран съм също на петдесет години да се държа като дете – да обиждам националния химн, да си драскам с флумастер нацисткото знаме, задници и какво ли не още. За да ви дам представа колко зрели са илюстрациите ми към тази книга, ето една моя рисунка на задник:

*

Струва ми се, че се опитвам да изхвърля от съзнанието си всичките боклуци, дето са се натрупали в него – задници, знамена, долни гащи. Да, да, по-нататък в книгата съм нарисувал и дамски гащички. Вмъкнал съм и герои от други мои романи. Няма да си играем вече на куклен театър.

Струва ми се също, че се опитвам да си изпразня главата докрай, та да стане такава, каквата е била преди петдесет години, когато съм се родил на тази доста опропаствена планета.

Мисля, че същото би трябвало да направят повечето бели американци, както и небелите, които им подражават. Във всеки случай нещата, които разни хора са ми наблъскали в главата, не си пасват, често са безполезнени и противни, несъразмерни едно с друго, несъразмерни с истинския живот, протичащ извън моето съзнание.

Култура няма в мисленето ми, благородство и хармония му липсват. А без култура не мога да живея повече.

Тъй че тази книга е тротоар, осеян с непотребни вехтории, боклуци, които хвърлям през рамо, пътувайки назад във времето към 11 ноември 1922 година.

При връщането си във времето ще стигна до момента, когато 11 ноември, по някаква случайност моя рождена дата, бе свят празник и се наричаше "Денят на примирието". Когато бях малък и когато Дуейн Хувър също е бил млад, всички хора от всички нации, сражавали се в Първата световна война, запазваха мълчание в единайсетата минута на единайсетия час от Деня на примирието, които се падаше единайсето число от единайсетия месец.

Точно в тази минута през 1918 година милиони и милиони човешки същества престанали да се колят. Говорил съм със старци, които в онзи миг са били на бойните полета. Казвали са ми по един или друг начин, че внезапно настъпилата тишина била всъщност Гласът Божи. Тъй че между нас още има хора, които помнят как Бог проговорил ясно пред човечеството.

Денят на примирието стана Ден на ветераните. Денят на примирието беше свят. Но не и Денят на ветераните.

Значи, пращам през рамо Деня на ветераните, а Деня на примирието си оставям. Не ми се ще да захвърлям свети неща.

Какво още е свято? Ах, да, "Ромео и Жулиета", например.

И цялата музика.

Филбойд Стъдж